

Myk. 15.12.91

Overløperi?

Nazister forble sosialister

Av Einar Myklebust, Nittedal

Bernt Hagtvet's kronikk 18/11, «Sosialistene som ble nazister», er ett av de daglige eksempler på villedende bruk av et høyreekstremist-stempel på politiske grupper. Betegnelsen vens-treestremist blir oftest riktig brukt, men plassering på ytre høyre bærer fullstendig galt avsted. Som regel er det i siste tilfelle snakk om nasjonalistiske, nazistiske eller fascistiske grupperinger. Dette er helt ulogisk og ikke i overensstemmelse med virkeligheten, dvs. deres ideologier og handlinger.

Når man bruker venstre/høyre-betegnelsen for å klargjøre forhold mellom politiske partier eller grupper, forutsetter det en skala med et venstre og et høyre ytterpunkt. Skalaen må først defineres og konstrueres ut fra prinsipielle, poli-

tiske kriterier, uten tanke på hvilke partier man vil bruke den på. Først når disse kriterier er på plass, kan man analysere de ulike partiers eller grupperes ideologier og politikk og plassere dem på skalaen hvor de passer under tilsvarende kriterier.

Kriteriene man bruker kan variere etter formålet med analysen. De store, samlende begreper for politiske skiller er kollektivism kontra individualisme. På skalaen utgjør de henholdsvis venstre og høyre del. Som enkeltkriterium kan graden av politisk makt brukes, med økende statsmakt mot venstre og økende personlig frihet mot høyre ytterpunkt. Som økonomisk kriterium setter vi plan-økonomi til venstre (full kommando-økonomi på ytre punkt) og markedsøkonomi til høyre. Venstre ytterpunkt kan man for eksempel betegne med totalitarisme, det høyre med klassisk liberalisme (eller «laissez-faire», om det passer).

Bruken av en slik prinsippskala er en forutsetning om man vil begrunne sine påstander logisk og ikke spre misforståelser, villedede leserne eller havne i vane med å sitere andres misbruk.

De aktuelle betegnelsene nasjonalisme og nazisme og nasjonalsosialisme er kollektivistiske og sosialistiske systemer, både etter navn, ideologi og politisk praksis, og hører til på ytre venstre del av skalaen. Å kalle nazisme en slags avart av kapitalisme er fullstendig røping, og derfor er også høyreekstremisme like galt.

Når Hagtvet snakker om ytterpunkter som tiltrekker hverandre, er det her malplassert. «Overløperi» fra sosialisme til nazisme er ikke mer spektakulært enn et skritt fra en sekt til en annen. Oswald Mosley, som han nevner, hadde bare noe lengre vei da han startet fra de konservative, gikk over til arbeiderpartiet, startet et nytt sosialistisk parti og til slutt det nazistiske parti, m.a.o. skritt for skritt mot venstre. Han venste ikke 180° på hælen og hoppet bukk over sitt gamle konservative parti for å lande langt til høyre!

Når Hagtvet omtaler fem norske «renegater» og siterer fra Øystein Sørensens bok, slår han seg selv på munnen. Disse «oppfattet seg selv som sosialister», sosialisme/fascisme var anti-kapitalistisk, anti-liberalistisk (et felles trekk), nok et fellespunkt: kollektivismen med nazistenes viktige slagord «fellesnytt foran egennytt», de sto fjernt fra «representative-demokratiske tankeganger», og «syndikalismens aktivistiske arv», dvs. alle sitater viser at nazisme dreier seg om kollektivism/sosialisme, dvs. venstre fløy.

Til slutt må det være sagt at det ligger en fare i å behandle slikt «overløperi» etter rent ideologiske linjer. Hverken nazismen eller fascismen var gjennomførte, konsistente ideologier. Der var mye anti, mens det viktigste de var for var makt. Der var nok mye opportunisme bak endel overganger.

Et meget viktig spørsmål er hvorfor så mange intellektuelle så vanlig bruker betegnelsen høyre-ekstremistiske om alle slags mystiske grupper som så åpenbart tilhører venstrefløyen. Siden Hagtvet startet med et fransk sitat som var litt malplassert, kan han få et annet å filosofere over: La trahison des clercs.

Myk. 15.12.91.

15.12.91.

15.12.91.